

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 39/2018-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. januára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVINVEST, a. s., Račianska 3, Bratislava, zastúpenej advokátkou Mgr. Alexandrou Čižmárikovou, advokátska kancelária TORA Legal, s. r. o., Laurinská 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 z 29. novembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVINVEST, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. februára 2017 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVINVEST, a. s. (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená 2. marca 2017, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo aj „dovolačný súd“) sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 z 29. novembra 2016.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ žalobou doručenou Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 20. decembra 1999 sa od žalovanej domáhal zaplata zmluvnej pokuty 54 625 000 Sk s príslušenstvom dohodnutej v čl. VIII ods. 2 zmluvy o podnájme nebytových priestorov a plôch z 28. novembra 1997 a jej dodatkov č. 1, 2 a 3 (ďalej len „zmluva o podnájme“) pre porušenie čl. IX ods. 3 tejto zmluvy v dôsledku výpovede z nej, ktorú dala žalovaná listom z 30. decembra 1998 a ktorú sťažovateľ považoval za neplatnú, čo žalovanej oznámil listom z 13. januára 1999. V dôsledku toho preto sťažovateľ v súlade so zmluvou o podnájme vyúčtoval žalovanej dohodnutú majetkovú sankciu vo výške 54 625 000 Sk.

3. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 50 Cb/58/1999 z 31. januára 2013 žalobe vyhovel a v dôvodoch rozhodnutia ustálil:

„... žalobca nevyúčtoval a nevymáhal od žalovaného zaplata zmluvnej pokuty podľa čl. VIII ods. 2, prvá veta, ale podľa čl. VIII ods. 2, druhá veta, podľa ktorej sa zmluvné strany dohodli, že nájomca je povinný zaplatiť zmluvnú pokutu vo výške podľa čl. VIII ods. 2 aj v prípade, ak poruší svoje povinnosti zo zmluvy, v dôsledku čoho bude prenajímateľ nútený jednostranne ukončiť nájomnú zmluvu. V konkrétnom prípade bol nájomca v omeškaní so zaplatením nájomného za II. štvrťrok 1999 za dobu viac ako jeden mesiac, a preto žalobca využil svoje právo podľa čl. IX ods. 2 Zmluvy o podnájme, od tejto odstúpiť, a to písomnou výpoveďou zo dňa 29. 4. 1999, kedy zároveň využil svoje právo a nájomcovi vyúčtoval dohodnutú zmluvnú pokutu podľa čl. VIII ods. 2, druhá veta Zmluvy o podnájme... Žalobca počas celého konania uvádzal a zdôrazňoval, že svoj nárok opiera o žalobný návrh, došlý súdu dňa 27. 12. 1999 a nie o podanie zo dňa 6. 10. 2003 Na základe takto zisteného skutkového stavu a doplnenia dokazovania v zmysle právneho usmernenia odvolacím súdom, konajúci súd dospel k záveru, že nárok žalobcu je oprávnený v zmysle žalobného návrhu zo dňa 20. 12. 1999, došlého súdu dňa 27. 12. 1999 a podľa čl. VIII bod 2 Zmluvy o podnájme, z dôvodu porušenia zmluvnej povinnosti.“

Dovolací súd bez ohľadu na uvedené interpretoval sám žalobný návrh sťažovateľa v rozpore s jeho vlastnou žalobou a jej prílohami. Je síce pravda, že v texte žaloby nie je zmienka o tom, že žalovaný bol v omeškaní s platením nájomného, avšak prílohy žaloby tvoria jej neoddeliteľnú súčasť, a to, čoho sa žalobca domáha, je potrebné vykladať aj s ohľadom na prílohy žaloby. Skutkové tvrdenie, že žalovaný bol v omeškaní s úhradou nájomného a sťažovateľ si z tohto dôvodu uplatnil zmluvnú pokutu, možno celkom jednoznačne identifikovať v rámci znenia listu z 29. apríla 1999. Dovolací súd ďalej konštatoval, že ak by súd nižšieho stupňa zmenu pripustil, musel by zaujať názor k vznesenej námietke premlčania, prihliadajúc na takto uplatnený nárok. Odvolací súd z tohto pohľadu námietku premlčania neposudzoval a generálny prokurátor Slovenskej republiky bližšie nekonkretizoval začiatok a koniec premlčacej lehoty, preto dovolací súd by svoj právny názor v tomto smere vyslovil predčasne.

Sťažovateľ vedomý si procesných a hmotnoprávných dôsledkov, ktoré by pripustenie akejkoľvek zmeny žaloby po rozhodnutí dovolacieho súdu vyhláseného po osem a pol roku odo dňa podania žaloby z hľadiska premlčania znamenalo, z opatrnosti okamžite uviedol, že na tomto podaní netrvá, resp. žiadal, aby súd takúto zmenu návrhu nepripustil. Išlo o právne záväzný názor dovolacieho súdu, ale nie o konečné procesné rozhodnutie vo vzťahu k údajnej zmene návrhu (k zmene návrhu na základe tohto rozhodnutia nedošlo a ani dovolací súd priamo neprikázal súdu prvej inštancie, aby zmenu návrhu pripustil, uviedol iba, že ide o zmenu návrhu a je potrebné o nej rozhodnúť). Súd prvej inštancie na pojednávaní 24. februára 2009 pripustil zmenu žaloby uznesením v citovanom znení: *„Súd pripúšťa zmenu žaloby v zmysle podania žalobcu zo dňa 6. 10. 2003.“*

Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ 3. marca 2009 odvolanie, ktoré bolo odmietnuté uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 33/2009 z 21. apríla 2009 ako neprípustné. Sťažovateľ podal 8. júna 2009 proti tomuto uzneseniu ústavnú sťažnosť, ktorá bola uznesením č. k. II. ÚS 255/09-14 z 23. júna 2009 odmietnutá z dôvodu neprípustnosti, keďže podľa názoru ústavného súdu mohol sťažovateľ podať proti tomuto uzneseniu najvyššieho súdu dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

Krajský súd ako súd prvej inštancie v novom konaní rozhodol rozsudkom č. k. 50 Cb 58/1999-966 z 31. januára 2013 tak, že žalobe vyhovel a konštatoval:

„1. že nárok Sťažovateľa ako žalobcu je oprávnený v zmysle žalobného návrhu zo dňa 20. 12. 1999, došlého súdu dňa 27. 12. 1999

2. že žalobca nevyúčtoval a nevymáhal od žalovaného zaplataenie zmluvnej pokuty podľa čl. VIII ods. 2, prvá veta, ale podľa čl. VIII ods. 2, druhá veta teda z dôvodu, že Žalovaný v právnom postavení nájomcu bol v omeškaní so zaplatením nájomného za II. štvrťrok 1999 za dobu viac ako jeden mesiac.“

Najvyšší súd ako odvolací súd na odvolanie žalovaného rozsudkom sp. zn. 3 Obo 32/2013 a 3 Obo 33/2013 z 25. marca 2014 po pripustení zmeny žaloby podľa podania žalobcu zo 6. októbra 2003 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobu zamietol.

Dovolací súd na dovolanie sťažovateľa proti rozsudku odvolacieho súdu rozhodol tak, že jeho dovolanie napadnutým rozsudkom zamietol. K otázke premlčania uviedol veľmi stručne (v troch vetách), že aj v prípade, ak by premlčacia lehota začala plynúť, ako to namietal sťažovateľ, až po doručení jeho výpovede, t. j. 1. mája 1999, vzhľadom na zmenu žaloby zo 6. októbra 2003 by v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka nárok zanikol uplynutím premlčacej doby. Uvedená nesprávnosť preto nemá vplyv na rozhodnutie o uplatnenom nároku. Odvolací súd tiež nepochybil, keď na pojednávaní 25. marca 2014 v zmysle návrhu žalobcu pripustil zmenu žaloby v znení podania z 20. decembra 1999, keďže išlo o ďalší návrh na zmenu po pripustení zmeny pôvodnej žaloby na základe uznesenia súdu prvej inštancie z 22. apríla 2009.

4. Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namietal arbitrárnosť a ústavnú neudržateľnosť záverov najvyššieho súdu v jeho dovolacom rozsudku sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016, pričom v sťažnosti tiež uviedol:

«Samotná myšlienková činnosť dovolacieho súdu v rámci odôvodnenia Napadnutého rozsudku vo vzťahu k dôvodom dovolania uvádzaným Sťažovateľom predstavuje iba nepatrný zlomok odôvodnenia Napadnutého rozsudku, ktorý sa zmätočne, stroho,

skratkovito, chaoticky a nepresvedčivo vysporiadava s najdôležitejšími argumentmi - dôvodmi podaného dovolania Sťažovateľa a skutočnosťami, ktoré boli sporné nielen medzi účastníkmi konania, ale posudzované v priebehu dlhoročného súdneho konania rozporne a nesúrodo aj samotnými súdmi. Predovšetkým ide o posúdenie:

a) na základe akého právneho titulu si Sťažovateľ uplatnil nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty v Žalobe doručenej súdu 27. 12. 1999

b) kedy bol tento nárok splatný a začala plynúť hmotnoprávna lehota pre premlčanie tohto nároku

c) o akom žalobnom návrhu Sťažovateľa sa vlastne v tom-ktorom štádiu konania konalo a rozhodovalo, kedy bol tento žalobný návrh doručený súdu a vyvolal právne účinky spočívania premlčacej lehoty v zmysle §112 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „OZ“)

d) či v konaní mohli byť vyjadrenia či podania Sťažovateľa právne posúdené ako zmena žaloby (bez ohľadu na subjektívne presvedčenie Sťažovateľa, teda iba s ohľadom na objektívne skutočnosti uvádzané v týchto podaniach či vyjadreniach) a ak áno, ktorým dňom tieto zmeny došli súdu a vyvolali účinky v zmysle písm. c) vyššie.

Bez ustálenia vyššie uvedených hmotnoprávnych a procesnoprávnych aspektov konania, ktoré predchádzalo Napadnutému rozsudku dovolacieho súdu, podľa názoru Sťažovateľa nie je možné o dovolaní rozhodnúť tak, aby kvalita a presvedčivosť odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu bola zárukou spravodlivého súdneho konania a boli tak rešpektované ústavné práva Sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu. Jednoznačné odpovede na tieto otázky predstavujú základný kameň pre ustálenie zisteného skutkového stavu, aplikáciu právnych predpisov na takto zistený skutkový stav, rozhodnutie o dôvodnosti žalobného návrhu a posúdenie, či bol návrh podaný včas z hľadiska uplatnenej námietky premlčania.

Dovolací súd v rámci Napadnutého rozsudku citoval procesnoprávne ustanovenia O. s. p., v súlade s ustálenou judikatúrou tieto vo všeobecnej rovine interpretoval (body 28 – 39 odôvodnenia a bod 51), rekapituloval konanie, ktoré predchádzalo Napadnutému rozsudku, a to poukazom na vybrané súdne rozhodnutia a ich čiastkové závery (body 40, 46 až 50).

K argumentácii Sťažovateľa podstatnej pre rozhodnutie o dovolaní a najmä pre posúdenie, či konaním súdu prvej a druhej inštancie bola Sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom, ako namietal vo svojom dovolaní v zmysle §237 ods. 1 písm. f) O. s. p., na ktorú vadu zmätočnosti je povinný dovolací súd prihliadať aj bez návrhu a k právnomu posúdeniu premlčania sa vyjadril iba neuspokojivo, skratkovito a stroho. Napriek tomu, že dovolací súd preskúmava iba rozhodnutie súdu druhej inštancie, preskúmava rozhodnutie odvolacieho súdu na základe skutočností a dôkazov zistených a preukázaných v celom predchádzajúcom súdnom konaní, teda je povinný preskúmať aj konanie, ktoré rozhodnutiu odvolacieho súdu predchádzalo.

V bode 40 odôvodnenia Napadnutého rozsudku dovolací súd cituje zo žaloby Sťažovateľa doručenej súdu 27. 12. 1999, v bode 41 zo Zmluvy o podnájme, ktorá tvorila prílohu Žaloby, konkrétne cituje z čl. VIII ods. 2, ktorý upravoval dva dôvody vzniku nároku Sťažovateľa na zmluvnú pokutu a v bode 42 konštatuje, že z obsahu Žaloby jednoznačne vyplýva, že nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty si Sťažovateľ uplatnil podľa prvej vety čl. VIII pre predčasné odstúpenie Žalovaného od zmluvy. Sťažovateľ pripomína, že súd prvej inštancie naopak ustálil vo svojom rozhodnutí sp. zn. 50Cb/58/1999-966 zo dňa 31. 1. 2013, že Sťažovateľ nevyúčtoval a nevymáhal na základe Žaloby od Žalovaného zaplatenie zmluvnej pokuty podľa čl. VIII ods. 2, prvá veta, ale naopak podľa čl. VIII ods. 2, druhá veta. Súd prvej inštancie a druhej inštancie tak právny titul na základe ktorého Sťažovateľ žaloval zaplatenie zmluvnej pokuty tvrdili a odôvodnili rozdielne. Napriek skutočnosti, že ide o zásadný aspekt súdneho konania a uplatnený nárok, skutkové tvrdenie od ktorého závisí posúdenie oprávnenosti žalobného návrhu, dovolací súd tento rozpor medzi odôvodnením súdu prvej a druhej inštancie konštatoval iba v rámci citácie vybraných pasáži týchto rozhodnutí, ale v rozpore s § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku nedal v Napadnutom rozsudku presvedčivú odpoveď, akou úvahou sa riadil, ktoré skutočnosti vzal do úvahy, ktoré vyjadrenia Sťažovateľa vo vzájomných súvislostiach posúdil pokiaľ konštatoval jednoducho, že z obsahu Žaloby jednoznačne vyplýva, že nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty si Sťažovateľ uplatnil pre predčasné odstúpenie Žalovaného od zmluvy (teda z dôvodu, ktorý tvrdil aj odvolací súd). Dovolací súd ďalej v bode 43 a 44 odôvodnenia Napadnutého rozsudku poukazuje na vyjadrenie Sťažovateľa zo dňa 6. 10. 2003, kde dôvodil v súlade s listom adresovaným Žalovanému zo dňa 29. 4. 1999, že

zmluvnú pokutu vyúčtoval z dôvodu porušenia Zmluvy o podnájme Žalovaným. Skutočnosť, že listom zo dňa 29. 4. 1999 Sťažovateľ vypovedal Zmluvu o podnájme a uplatnil si z dôvodu omeškania Žalovaného s úhradou nájomného zmluvnú pokutu, nespochybnil ani súd druhej inštancie ani dovolací súd. Tento listinný dôkaz bol na preukázanie nároku Sťažovateľa na zaplatenie zmluvnej pokuty uplatneného Žalobou doručenou súdu 27. 12. 1999, rovnako doručený súdu 27. 12. 1999, keďže bol prílohou Žaloby a uplatnený nárok je potrebné z hľadiska ustálenia právneho titulu pre jeho vznik vykladať nielen na základe podanej Žaloby ale aj príloh, ktoré Sťažovateľ k Žalobe priložil...

Jediným a hlavným dôvodom, pre ktorý odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že žalobu Sťažovateľa zamietol a dovolací súd dovolanie Sťažovateľa zamietol bolo zhodne podľa súdov oboch stupňov premlčanie. Tejto zásadnej skutočnosti, ktorá mala ako jediná v zmysle odôvodnenia rozhodnutí súdov vplyv na neúspech Sťažovateľa ako žalobcu v súdnom spore venoval dovolací súd tri vety v rámci bodu 53 svojho odôvodnenia. Nielenže sú tieto tri vety nezrozumiteľné, keďže nie je zrejmé, či sa teda nárok uplatnený žalobou premlčal zmenou žaloby uznesením zo dňa 22. 4. 2009 alebo 25. 3. 2014, ale nie je ani zrejmé kedy tieto návrhy na zmenu žaloby došli súdu, aké vyvolali právne účinky, či týmto účinkom bolo spočívanie premlčacej lehoty a vo vzťahu k akému nároku, kedy naopak premlčacia lehota uplynula, a to najmä vo vzťahu k žalobnému návrhu, o ktorom súd v zmysle ostatného uznesenia zo dňa 25. 3. 2014 konal a rozhodoval.

Sťažovateľ má za to, že v zmysle právoplatného uznesenia zo dňa 25. 3. 2014 (v dôsledku absencie iných skutočností vo výrokovej časti tohto uznesenia) súd konal o jeho Žalobe doručenej súdu 27. 12. 1999, ktorá dňom 27. 12. 1999 vyvolala právne účinky spočívania premlčacej lehoty jeho nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty v zmysle prílohy Žaloby – listu Žalovanému zo dňa 29. 4. 1999.

Dovolací súd v Napadnutom rozsudku tak nerešpektoval požiadavku na odôvodnenie súdnych rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku vo vzťahu k zásadnej skutočnosti, ktorá bola v zmysle jeho odôvodnenia jediným dôvodom nevyhovenia žalobe Sťažovateľa - premlčaniu jeho nároku. Jasne a výstižne nevysvetlil ako posúdil túto podstatnú skutočnosť z hľadiska uplatneného právneho nároku a spočívania premlčacej lehoty, resp. jej uplynutia. Z hľadiska jeho obsahu je Napadnutý rozsudok v rozpore s procesným uznesením zo dňa 25. 3. 2014, odôvodnený formálne,

stručne, skratkovito a v otázke premlčania absolútne absentuje samostatná úvaha dovolacieho súdu o začiatku plynutia premlčacej doby, jej uplynutí a spočívání počas konania.

Dovolací súd tak v Napadnutom rozsudku abstrahujúc od právoplatného a záväzného uznesenia zo dňa 25. 3. 2014 identifikoval akýsi následný návrh na zmenu žaloby a nelogicky, arbitrárne konštatoval premlčanie nároku Sťažovateľa podľa žaloby zo dňa 27. 12. 1999.»

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 ObdoV/9/2016, 2 ObdoV/10/2016 zo dňa 29. novembra 2016 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 ObdoV/9/2016, 2 ObdoV/10/2016 zo dňa 29. novembra 2016 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vrátane DPH na účet jeho právneho zástupcu, ktoré budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu, a to do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. K namietaným rozhodnutiam krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré predchádzali rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 z 29. novembra 2016

8.1 Pokiaľ ide o sťažovateľom napádaný rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 19/2007 z 31. júla 2008, konajúceho o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, uznesenie krajského súdu z 24. februára 2009 o pripustení zmeny žaloby v zmysle podania žalobcu zo 6. októbra 2003 a rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 32/2013, 3 Obo 33/2013 z 25. marca 2014, konajúceho o odvolaní sťažovateľa, ústavný súd v prvom rade podotýka, že ústavnému prieskumu týchto rozhodnutí bráni hneď niekoľko dôvodov.

8.2 Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

8.3 Ústavný súd zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom.

8.4 Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde).

8.5 V súvislosti so sťažnosťou sťažovateľa ústavný súd v prvom rade podotýka, že podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je v danom prípade navyše zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha a ktorý je vyjadrený v petite sťažnosti. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, preto v danej veci ústavný súd rozhodoval o namietanom porušení sťažovateľom označených práv iba v súvislosti s napádaným rozhodnutím dovolacieho súdu sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 (napr. III. ÚS 149/04, III. ÚS 235/05, II. ÚS 65/07). Ústavný súd nemá oprávnenie poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých sa v obsahu ústavnej sťažnosti spomína v súvislosti s inými (ďalšími) súdnymi rozhodnutiami.

8.6. V kontexte so sťažovateľom napádaným uznesením krajského súdu z 24. februára 2009 o pripustení zmeny žaloby a rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 32/2013, 3 Obo 33/2013 z 25. marca 2014, konajúceho o odvolaní žalobcu vo veci samej, ústavný súd pripomína, že vzhľadom na princíp subsidiarity [„ak... nerozhoduje iný súd“], ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

8.7 Podľa ústavného súdu sťažovateľ mal možnosť domáhať sa preskúmania sťažnosťou pred ústavným súdom napádaného uznesenia krajského súdu z 24. februára 2009 ako súdu prvej inštancie a rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 32/2013, 3 Obo 33/2013 z 25. marca 2014 ako súdu odvolacieho,

a to využitím odvolania, ale i dovolania, ktoré sťažovateľ napokon (ako to vyplýva aj zo samotnej sťažnosti) proti rozsudku odvolacieho súdu účinne využil a proti uzneseniu súdu prvej inštancie bola jeho ústavná sťažnosť odmietnutá pre nevyužitie všetkých dostupných opravných prostriedkov (pozri II. ÚS 255/09).

8. 8 Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

8.9 Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti (vo vzťahu k uzneseniu o zmene žaloby a rozsudku odvolacieho súdu o zamietnutí žaloby, pozn.) odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8.10 Napokon v kontexte so spomínanými rozhodnutiami ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 108/02, IV. ÚS 158/04, I. ÚS 218/06). Jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty nemožno zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde to nedovoľuje. Obsah ústavnej sťažnosti a jej doplnenie v prípade rozhodnutí vydanými v rokoch 2008, 2009 a 2014 nesignalizuje zachovanie dvojmesačnej lehoty (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde), čo je dôvodom odmietnutia pre uvedenú časť sťažnosti v dôsledku jej oneskorenosti.

9. K namietanému rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 z 29. novembra 2016

10. Argumentácia sťažovateľa, ktorou odôvodňuje porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo V 9/2016, 2 Obdo V 10/2016 z 29. novembra 2016, ktorým bolo dovolanie žalobcu zamietnuté v zmysle § 448 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), sa sústreďuje predovšetkým na „*nedostatočné odôvodnenie*“ tohto rozhodnutia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Účelom citovaného článku ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomocí súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Základné právo na súdnu ochranu tak umožňuje každému, aby sa po splnení predpokladov ustanovených zákonom stal účastníkom súdneho konania.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti.

13. Ústavný súd poznamenáva, že medzi právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jemu porovnateľným právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadných odlišností, a prípadné porušenie uvedených práv je preto potrebné posudzovať spoločne.

14. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach pravidelne konštatuje, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, ale je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti a ako taký v zásade nie je oprávnený skúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej. Ústavný súd taktiež neskúma, či bol v konaní pred všeobecným súdom náležite zistený skutkový stav. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti postupu všeobecného súdu s ochranou základných práv a slobôd garantovanou ústavou, resp. s ochranou ľudských práv a základných slobôd garantovanou medzinárodnou zmluvou, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom (II. ÚS 21/96, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01).

15. Ústavný súd tak môže preskúmať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo v samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva a slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom skúmania zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by tieto závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Súčasťou práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04).

16. Sťažovateľ v dovolaní proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu namietal, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), najvyšší súd ako súd odvolací rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 241 ods. 2 písm. a), b) a c) OSP]. Odvolaciemu súdu vyčítal, že zmenil

rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktoré správne vychádzalo zo zistenia, že nárok uplatnený žalobou doručenou súdu 27. decembra 1999 nebol premlčaný. V tejto súvislosti súd prvej inštancie korektne interpretoval vyjadrenie žalobcu zo 6. októbra 2003. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemá oporu v dôkazoch založených v súdnom spise a vo výsledkoch vykonaného dokazovania, je s nimi v rozpore, preto je nejasné, nezrozumiteľné a nesprávne odôvodnené. Poukázal na nesprávnosti odvolacieho súdu týkajúce sa začatia plynutia premlčacej doby i jeho záver o zmene žaloby na návrh žalobcu zo 6. októbra 2003. Konštatoval, že vo svojich vyjadreniach opakovane uvádzal, že netrvá na svojom vyjadrení zo 6. októbra 2003, pretože pre posúdenie nároku nie je relevantné, keďže všetky skutočnosti boli uvedené v žalobe z 20. decembra 1999.

17. Vychádzajúc z obsahu sťažnosti ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podrobil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu prieskumu z ústavne významných hľadísk, pričom sa sústredil na posúdenie, či sa najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľa, ktorými odôvodňoval prípustnosť i opodstatnenosť dovolania v súlade s § 237 ods. 1 písm. f) OSP a v spojení s § 241 ods. 2 písm. a), b) a c) OSP.

18. Najvyšší súd s poukazom na prechodné ustanovenie § 470 ods. 2 CSP najprv preskúmal procesnú prípustnosť dovolania podaného žalobcom proti napadnutému zmeňujúcemu rozsudku najvyššieho súdu podľa § 238 ods. 1 až 3 OSP a dospel k záveru, že dovolanie podľa § 238 ods. 1 OSP je prípustné. Následne preskúmal prípustnosť dovolania z dôvodov uvedených v § 237 OSP, a to predovšetkým z dôvodu existencie prípadnej vady podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, ktorej sa sťažovateľ dovoľával, pričom v tejto súvislosti najvyšší súd v podstatnom svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

«Je nepochybné, že jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami a návrhmi strán, avšak s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Je potrebné zdôrazniť, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom

konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie (II. ÚS 78/05). Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia podrobne rozviedol dôvody pre zmenu rozhodnutia, pokiaľ ide o zistený skutkový stav, ako aj právne posúdenie veci, uviedol podstatný obsah odvolania žalovaného, vrátane toho, ako sa k nemu vyjadril žalobca, označil právne predpisy, na základe ktorých vec prerokoval a z ktorých vyvodil svoje závery. Odlišnosť právneho názoru žalobcu na právne posúdenie veci bez ďalšieho nezakladá ním tvrdenú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.»

19. K dovolaciemu dôvodu o nesprávnom právom posúdení veci odvolacím súdom [§ 241 ods. 2 písm. c) OSP] dovolací súd uviedol:

«Žalobou zo dňa 20. 12. 1999, doručenou Krajskému súdu v Bratislave dňa 27. 12. 1999, sa žalobca domáhal zaplattenia sumy 54 625 000,- Sk s 18 % úrokom p. a. od 01. 04. 1999 do zaplattenia. V žalobe uviedol, že na základe Zmluvy o podnájme nebytových priestorov a plôch zo dňa 28. 11. 1997 a jej dodatkov č. 1, 2, 3 sa žalovaný zaviazal zaplatiť žalobcovi zmluvnú pokutu dohodnutú v čl. VIII ods. 2 zmluvy v prípade, ak jednostranne odstúpi od zmluvy pred uplynutím dohodnutej doby trvania nájmu 10 rokov, a to vo výške 50 % z hodnoty ceny nájmu, ktorú by bol povinný uhradiť odo dňa odstúpenia od zmluvy až do doby uplynutia dohodnutej 10-ročnej lehoty.

Sporové strany uzavreli dňa 28. 11. 1997 zmluvu o podnájme nebytových priestorov a plôch podľa § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka a zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, podľa čl. VIII ktorej v prípade, ak nájomca jednostranne odstúpi od nájmovej zmluvy pred uplynutím termínu dohodnutého v čl. III bod 1, je povinný zaplatiť prenajímateľovi dohodnutú zmluvnú pokutu vo výške 50 % z hodnoty ceny nájmu, ktorú by bol povinný ešte uhradiť odo dňa odstúpenia od zmluvy až do doby uplynutia dohodnutej desaťročnej lehoty podľa čl. III bod 1 zmluvy. Nájomca je povinný zaplatiť túto zmluvnú pokutu aj v prípade, ak poruší svoje povinnosti uvedené v čl. IX bod 2 zmluvy. V tomto prípade bude zmluvná pokuta vypočítaná odo dňa, keď bol prenajímateľ donútený konaním nájomcu od zmluvy odstúpiť.

Z obsahu žaloby zo dňa 20. 12. 1999 jednoznačne vyplýva, že nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty si žalobca uplatnil podľa prvej vety čl. VIII, t. j. pre predčasné odstúpenie žalovaného od zmluvy.

V podaní zo dňa 06. 10. 2003 žalobca oznámil súdu prvej inštancie, že v dôsledku porušenia a nesplnenia povinností žalovaného zaplatiť nájomné v dohodnutej výške a lehote, využil svoje právo podľa čl. IX bod 2 a dňa 29. 04. 1999 od zmluvy odstúpil na základe výpovede podľa čl. IX bod 2, pretože žalovaný bol v omeškani so zaplatením nájomného po dobu viac ako jeden mesiac. Zároveň vyúčtoval žalovanému zmluvnú pokutu podľa čl. VIII bod 2 zmluvy vo výške 54 625 000,-- Sk.

Dôvodu, uvedenému v podaní zo dňa 06. 10. 2003, ako porušenie zmluvnej povinnosti žalovaného, zodpovedá aj obsah výpovede žalobcu zo dňa 29. 04. 1999, v ktorej je uvedená skutočnosť, že žalovaný ako nájomca mešká viac ako jeden mesiac so zaplatením nájomného vyúčtovaného účtovným dokladom č. 020299 zo dňa 15. 02. 1999, splatným dňa 01. 03. 1999. Faktúrou č. 020299 zo dňa 15. 02. 1999 bolo vyúčtované nájomné za II. štvrťrok 1999 v dohodnutej výške 4 789 734,-- Sk. Výpovedná lehota je trojmesačná a začína plynúť dňom 01. 05. 1999.

Keďže v podaní zo dňa 06. 10. 2003 požadoval žalobca zaplatenie uplatnenej pohľadávky na základe iných, než v žalobe uvedených skutkových okolností, žalovaný vzniesol námietku premlčania uplatneného nároku s poukazom na zmenu žaloby v zmysle §95 O. s. p...

... Rozsudkom zo dňa 31. 07. 2008 sp. zn. I MObdov/19/2007 Najvyšší súd Slovenskej republiky... Vyslovil právny názor, že v danej veci nedošlo podaním žalobcu zo dňa 06. 10. 2003 k doplneniu skutočností, ktorými bola žaloba, došla súdu 27. 12. 1999 odôvodnená, ale v ňom žalobca uviedol úplne iné skutkové okolnosti, z ktorých odvodil už uplatnený nárok, pričom v oboch prípadoch ide o to isté finančné vyčíslenie. Žalobca bez akýchkoľvek pochybností v žalobe z 27. 12. 1999 zmluvnú pokutu neuplatňoval na tom skutkovom základe, že žalovaný riadne a včas nezaplatil fakturované nájomné... V takto podanej žalobe bola zmluvná pokuta výslovne uplatnená iba na tom skutkovom základe, že žalovaný porušil zmluvu o podnájme tým, že od nej odstúpil pred uplynutím doby trvania nájmu 10 rokov. V texte žaloby nie je žiadna zmienka o tom, že žalovaný nezaplatil riadne a včas nájomné. Uvedené znenie žaloby je určité, zrozumiteľné, majúce všetky náležitosti

uvedené v ustanovení § 78 ods. 1 O. s. p. Pri porovnaní znenia skutkového základu, uvedeného v žalobe došlej súdu 27. 12. 1999 a skutkového základu uvedeného v podaní žalobcu zo dňa 06. 10. 2003 jednoznačne možno konštatovať, že ide o úplne rozdielny skutkový dej, z ktorého sa uplatnený nárok odvodzuje. Bolo preto povinnosťou súdu sa s touto zmenou žaloby vypořiadat' v zmysle § 95 ods. 2 O. s. p...

Z uvedeného je zrejmé, že žalobca v podaní zo dňa 06. 10. 2003 uviedol úplne iné skutkové okolnosti, z ktorých vyvodil žalobou uplatnený nárok, aj keď sa jednalo o rovnaké plnenie vyplývajúce z tej istej zmluvy. Takýto procesný úkon žalobcu preto odvolací súd vzhľadom na zmenu rozhodujúcich skutkových okolností dôvodne vyhodnotil ako zmenu návrhu, ktorú súd prvej inštancie pripustil uznesením zo dňa 25. 03. 2014.

V dovolaní žalobca tiež namieta, že odvolací súd nesprávne určil začiatok plynutia premlčacej doby... vzhľadom na zmenu žaloby zo dňa 06. 10. 2003 by v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka nárok zanikol uplynutým premlčacej doby. Uvedená nesprávnosť preto nemá vplyv na rozhodnutie o uplatnenom nároku. Odvolací súd tiež nepochybil, keď na pojednávaní dňa 25. marca 2014 v zmysle návrhu žalobcu pripustil zmenu žaloby v znení podania zo dňa 20. 12. 1999, keďže sa jednalo o ďalší návrh na zmenu po pripustení zmeny pôvodnej žaloby na základe uznesenia súdu prvej inštancie zo dňa 22. 04. 2009...

Kedyže v dovolacom konaní nebola zistená existencia žalobcom namietaných dovolacích dôvodov, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa § 448 C. s. p. zamietol.»

20. Vo vzťahu k vecnému rozsahu ústavného prieskumu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku ústavne konformným spôsobom zaoberal kľúčovými dovolacími námietkami, ktoré sťažovateľ vo svojom dovolaní uplatnil, pričom právne závery, ktoré k nim zaujal, sú primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu právnych noriem, ktoré najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaniach aplikoval. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný a nesignalizuje takú príčinnú súvislosť medzi ním a sťažovateľom označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

21. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posúdení namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu jeho úlohou nebolo preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré dovolací súd oprel svoje rozhodnutie [a odpovedať na otázku, či podanie žalobcu zo 6. októbra 2003 bolo v skutkovom a právnom zmysle zmenou žaloby z 20. decembra 1999 a či rozhodnutie o jej pripustení súdom bolo správne, či následne uplatnený nárok po poslednej zmene žaloby pripustenej 25. marca 2014 (ne)bol premlčaný], a teda či bolo zamietnutie žaloby dôvodné. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa dovolací súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa (prezentovanou v uplatnenej sťažnosti) vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia ústavnoprávne akceptovateľné. Opierajúc sa o tieto východiská posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

22. Kľúčovým v danom prípade bol záver, ktorý prijali a preukázateľne zdôvodnili hneď dva dovolacie senáty rozhodujúce v tejto veci – t. j. že podanie žalobcu zo 6. októbra 2003 je vyjadrením skutkovej i právnej argumentácie, ktorá je úplne odlišná (iná) než tá, na ktorej sa zakladá pôvodná žaloba z 20. decembra 1999. Podľa nich jadrom žalobcovej argumentácie v žalobe z 20. decembra 1999 je skutkové tvrdenie o jednostrannom odstúpení od zmluvy o podnájme zo strany nájomcu (výpoveďou žalovanej z 30. decembra 1998). Z takto označeného úkonu žalovanej žalobca odôvodňuje svoj nárok na zmluvnú pokutu, ktorú by súdy posudzovali v zmysle čl. VIII ods. 2 prvej vety zmluvy o podnájme. Naproti tomu vo vyjadrení zo 6. októbra 2003 žalobca zreteľne koriguje dovtedajší skutkový i právny stav opísaný v pôvodnej žalobe a za okolnosť, od ktorej odvodzuje nárok na zmluvnú pokutu, označuje ukončenie zmluvy výpoveďou žalobcu z 29. apríla 1999 podľa čl. IX ods. 2 zmluvy o podnájme pre nezaplatenie nájomného nájomcom (žalovanou) za druhý štvrtrok 1999 v lehote splatnosti. Z takto označeného úkonu žalobca odôvodňuje svoj nárok na zmluvnú pokutu, ktorú by súdy posudzovali v zmysle čl. VIII ods. 2 druhej vety zmluvy o podnájme. Uvedenú rozdielnosť žalobca nemohol prehliadnuť, najmä ak bol v konaní zastúpený advokátom a súčasne bol na ňu upozornený aj rozhodnutím dovolacieho súdu konajúceho o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora. Nárok na zmluvnú pokutu podľa súdov legitimizujú rozdielne skutkové (skutková podstata), ale i právne

okolnosti (dohody o zmluvnej pokute) odôvodňujúce uvedený následok. Napriek uvedenému žalobca všeobecne súdy svojou argumentáciou orientujúcou sa najmä na výpočet výšky zmluvnej pokuty opierajúc sa o prílohy pôvodnej žaloby presviedčal, že tu nejde z jeho strany o zmenu žaloby, avšak bezúspešne. Po pripustení zmeny žaloby (uznesením z 24. februára 2009) súdy vychádzali z toho, že žalobca riadne v konaní o pôvodnej žalobe nepokračoval, a preto vo vzťahu k takto uplatnenému nároku (po ďalšej zmene žaloby pripustenej uznesením z 25. marca 2014), ktorý mal byť splatný v roku 1999, nedošlo k spočívaniu (zastaveniu) všeobecnej trojročnej premlčacej doby v zmysle § 101 a § 112 Občianskeho zákonníka, a preto k jej uplynutiu došlo v roku 2002. Uvedené dôvody podľa názoru ústavného súdu dostatočne zreteľne vysvetľujú úvahy súdov (dovolacieho i odvolacieho), ktoré ich viedli k záveru o neopodstatnenosti žaloby i dovolania podaného žalobcom. Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne aj tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

23. Ustanovenie § 95 ods. 1 OSP dávalo navrhovateľovi (žalobcovi) právo, aby so súhlasom súdu zmenil svoj návrh. Odsek 2 tohto ustanovenia potom uvádzal ako dôvody, kvôli ktorým súd zmenu nepripustil. Súdna prax vychádza z názoru, že dokiaľ súd nerozhodne o uplatnenej zmene návrhu, nemôže pokračovať v konaní o pôvodnom návrhu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 373/2015 z 24. mája 2016). Žalobca

ako dominus litis totiž vymedzuje predmet konania svojou žalobnou naráciou (opisom rozhodujúcich skutočností) a žalobným návrhom (petitom). Platí, že rozhodné skutkové a nadväzujúce právne konštrukcie sa logicky premietajú v žalobnom petite (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 548/ 2015 z 28. septembra 2016, bod 13, uverejnený pod R 22/2017). Zmenou žalobného návrhu podľa § 95 OSP žalobca prejavuje svoju vôľu, aby sa predmetom konania stal buď iný petit, alebo skutkový stav vymedzený inými rozhodujúcimi skutočnosťami. Je nepochybné, že žalobca by mohol túto vôľu procesne prejavit' aj vo forme novej žaloby (§ 79 OSP), ktorou by začal nové konanie. Rovnako je zrejmé, že konajúci súd by mohol ihneď po podaní tejto druhej žaloby obe konania spojiť (§ 112 ods. 1 OSP). Za týchto okolností potom postup pri zmene návrhu podľa § 95 OSP predstavuje v podstate kombináciu oboch týchto procesných úkonov do jedného (podanie novej žaloby a spojenie vecí). Otázka, či možno pripustiť zmenu návrhu, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov (doterajšej procesnej matérie) a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny žaloby (zhodne R 52/2012). Zmena návrhu v zmysle § 95 OSP predstavuje procesný úkon, ktorého esenciálnou zložkou je taký prejav vôle žalobcu, z ktorého je nepochybné, že žalobca v prebiehajúcom spore podáva novú (ďalšiu) žalobu a súčasne žiada súd, aby rozhodol buď o navrhovanom spojení vecí, alebo jej vylúčení na samostatné konanie. Samozrejme, že spôsob navrhovaného spojenia vecí, ktorý požaduje žalobca, je pre súd záväzný. Tu môžu nastať spravidla dve situácie, tou prvou je, že po spojení vecí súd prerokuje obe žaloby (pôvodnú i novú), a druhou že prerokuje už len jednu žalobu, ktorá bude výsledkom žalobcom navrhovaného splynutia (modifikácie spojených žalôb). Po pripustení zmeny žaloby súdom sa ďalej pokračuje v konaní o žalobe, aká splynutím vznikla. Súd však môže pristúpiť k rozhodovaniu o (ne)pripustení žaloby len za predpokladu, že mu je v uvedených okolnostiach známy prejav vôle žalobcu, a to, že tento podáva novú žalobu a či a akým spôsobom navrhuje spojenie (modifikáciu) oboch žalôb, aký konkrétny spôsob spojenia vecí navrhuje, a teda ako má vyzerat' definitívna podoba žaloby po modifikácii (spojení). Samozrejme, že takto štruktúralne rozvedený model zmeny žaloby sa v praxi zjednodušuje a realizuje postupom, ktorým sa menia len niektoré navrhované časti pôvodnej žaloby, čím vzniká modifikovaná (zmenená) žaloba, o prípustnosti ktorej rozhoduje súd.

To však nič nemení na tom, že aj pri tomto zjednodušenom praktickom prístupe ide vždy o úkony spájania dvoch žalôb, z ktorého musí byť zjavné, ako má zmenená žaloba vyzerat', resp. ako sa modifikuje pôvodná žaloba. Zmenou žaloby (§ 95 OSP) nie sú úkony súvisiace s doplnením, spresnením či odstránením jej (§ 43 OSP). V danom prípade však dovolací súd konajúci o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora vopred žalobcu upozornil na to, že z jeho vyjadrenia zo 6. októbra 2003 vyvodil konkrétny spôsob realizácie zmeny pôvodnej žaloby (o tejto napokon súdy neskôr i rozhodli, že ju v zmysle § 95 OSP pripúšťajú). Žalobca napriek kvalifikovanému zastúpeniu advokátom na vyslovený názor dovolacieho súdu týkajúci sa jeho podania zo 6. októbra 2003 reagoval tak, že najprv mal uviesť, že na uvedenom podaní netrvá, neskôr však súdu ponúkol vlastnú interpretáciu ustanovenia § 95 OSP s konštatovaním založenom na svojom presvedčení, že úkonom zo 6. októbra 2003, na ktorom trvá, nesleduje zmenu pôvodnej žaloby, ale že ide o tú istú (rovnakú) pôvodnú žalobu.

24. Výklad a používanie § 95 OSP musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri uplatňovaní procesných úkonov a inštitútov patriacich účastníkom konania sa vychádza zo zásady, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „vigilantibus iura scripta sunt“ t. j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, podcenením či zanedbaním ich môžu strácať. Žalobca zastúpený advokátom napriek signalizácii dovolacieho súdu o charaktere úkonu zo 6. októbra 2003 („...Totiž za zmenu žaloby je treba považovať aj procesný úkon, ktorým žalobca, hoci požaduje rovnaké plnenie, tak následne činí na základe iných skutočností než tých, ktoré uviedol v žalobe. Preto bolo povinnosťou súdu sa s touto zmenou žaloby vporiadať v zmysle ust. § 95 ods. 2 OSP...“), ktorý bol pre nižšie súdy záväzný, sa rozhodol pustiť do polemiky vyvracajúcej uvedený názor konštatovaním, že vyjadrenie zo 6. októbra 2003 nemení žalobu z 20. decembra 1999. V rozhodnej otázke, či podstatné skutočnosti uvádzané v predmetnom podaní (nie)sú odlišné, než tie, na ktorých stojí

pôvodná žaloba, však so žalobcom nemožno súhlasiť. Logickým dôsledkom toho sú závery súdov (odvolacieho i dovolacieho), ktoré majú nielen svoju argumentačnú silu, ale i vecné (a reálne) opodstatnenie.

25. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáhal, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napádaného rozhodnutia najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady trov konania sťažovateľovi je viazané na vyslovenie porušenia jeho práv alebo slobôd (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 2018